

ТАКМИЧЕЊЕ ИЗ ФИЗИКЕ УЧЕНИКА СРЕДЊИХ ШКОЛА
ШКОЛСКЕ 2022/2023. ГОДИНЕ.

III
РАЗРЕД

Друштво физичара Србије
Министарство просвете Републике Србије

ДРЖАВНИ НИВО
29.04.2023.

ЗАДАЦИ-АЛФА КАТЕГОРИЈА

1. [20п] Наелектрисана честица, количине наелектрисања $q=50\text{ nC}$, масе $m=10^{-21}\text{ kg}$, упада између плоча равног кондензатора нормално на правац електричног поља, брзином $v_0=10^5\text{ m/s}$. Јачина електричног поља износи $E=1\text{ kV/m}$. Дужина плоче кондензатора износи $l=0,1\text{ m}$ (слика 1). Након изласка наелектрисане честице из кондензатора, уз ивицу горње плоче, укључује се хомогено магнетно поље, вектора магнетне индукције $B=5\cdot 10^{-2}\text{ T}$, чији је правац нормалан на вектор електричног поља. Одредити растојање екрана (заклона) од кондензатора, тако да честица након излаза из кондензатора додирује (тангира)екран. Електрично поље ван кондензатора занемарити.

2. [15п] Електрично коло наизменичне струје (слика 2) састоји се од извора напона кружне фреквенције $\omega=314\text{ s}^{-1}$, два термогена отпорника отпорности $R_1=1,5\text{ k}\Omega$ и R_2 , као и два кондензатора капацитета C_1 и C_2 , где важи да је $C_2=2C_1$. Одредити капацитете кондензатора и отпорност отпорника R_2 ако је познато да је фактор снаге дела кола између тачака А и В једнак $\cos(\phi_{AB})=0,427$, а фактор снаге дела кола између тачака В и С једнак $\cos(\phi_{BC})=0,621$.

3. [20п] Куглица масе m , и количине наелектрисања q , налази се у тачки А (слика 3), обешена је лаком неистегљивом нити од изолованог материјала, о тачку О. У тачки В, на растојању l од тачке А, налази се друга непомична куглица, количине наелектрисања $-q$. Прва куглица се изведе из тачке А, у положај тако да нит са вертикалном осом заклапа угао од 60° и пусти. Одредити брзину коју ће имати куглица у тачки А.

4. [20п] Звучни извор масе $m_I=10\text{ g}$ који емитује звук фреквенције $f_0=10\text{ kHz}$ и пријемник Р, масе $m_P=20\text{ g}$ причвршћени су опругама, коефицијента еластичности $k_I=0,1$ и $k_P=0,15$ (слика 4). Извор и пријемник се изведу из равнотежног положаја за $x_{I0}=0,2\text{ m}$ и x_{P0} и препусте малим осцилацијама. Ако пријемник региструје звук у распону фреквенција од $\Delta f_0=100\text{ Hz}$, одредити амплитуду осциловања пријемника. Брзина звука је $u=340\text{ m/s}$.

[25п] Два цилиндрична штапа једнаких дужина l и једнаких површина попречног пресека S , али од различитих материјала, Јангових модула E_1 и E_2 , постављена су између два масивна зида (види слику 5). Штапови се загреју за Δt , али се њихова дужина не мења.

а) Изведите општи израз за силу F узајамног дејства којом штапови делују један на други како не би променили дужину, ако су њихови коефицијенти линеарног топлотног ширења α_1 и α_2 .

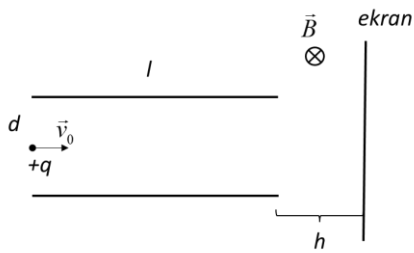
б) Мерења зависности силе F од загревања штапова Δt извршена су када су материјали од којих су израђени штапови никл ($E_1=200\text{ GPa}$, $\alpha_1=13,4\cdot 10^{-6}\text{ }^\circ\text{C}^{-1}$) и гвожђе ($E_2=211\text{ GPa}$, $\alpha_2=11,8\cdot 10^{-6}\text{ }^\circ\text{C}^{-1}$), и резултати су приказани у табели:

$F/(10^5\text{ N})$	1,0	2,0	3,0	4,0	5,0
$\Delta t/(\text{ }^\circ\text{C})$	20	40	60	80	100

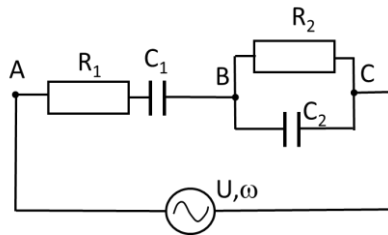
Релативне грешке за оба параметра током мерења износиле су 5%. На основу добијеног графика $F=f(\Delta t)$ израчунајте вредност попречног пресека штапова S .

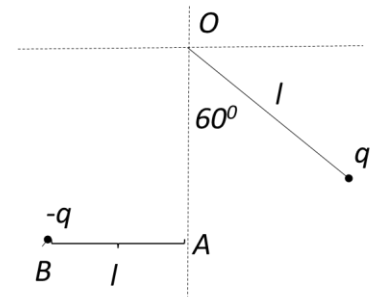
ТАКМИЧЕЊЕ ИЗ ФИЗИКЕ УЧЕНИКА СРЕДЊИХ ШКОЛА
ШКОЛСКЕ 2022/2023. ГОДИНЕ.

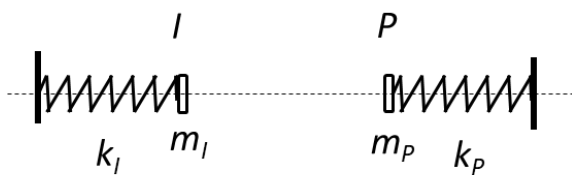
Слика 1

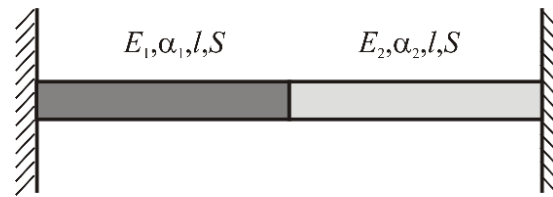
Слика 2

Слика 3

Слика 4

Слика 5

Напомене: Сва решења детаљно објаснити.
Свим такмичарима желимо успешан рад !

Задатке припремили: (1-4) проф. др Ненад Стевановић, Природно-математички факултет, Крагујевац
(5) др Драгана К. Маркушев, Институт за физику, Београд

Рецензенти: доц. др Момир Арсенијевић и Жељко Цимбаљевић, Природно-математички факултет,
Крагујевац и (5) др Драган Д. Маркушев, Институт за физику, Београд

Председник комисије: проф. др Имре Гут, Департман за физику, Нови Сад